

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Богдан БУЯК

26 травня 2026 р.

**ПРОГРАМА
вступного випробування до аспірантури
для здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності А2 Дошкільна освіта**

ТЕРНОПІЛЬ – 2026

Програма складена відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, Закону України «Про вищу освіту» від 6 вересня 2014 року, постанови КМ України «Про затвердження порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261 та Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2026 році» від 26.02. 2026 року № 373 (<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-poriadku-priyomu-na-navchannia-dlia-zdobuttia-vyshchoi-osvity-v-2026-rotsi?v=69c244de54ac2>).

Програма з дисципліни «Дошкільна освіта» є базовою з підготовки фахівців третього освітньо-наукового рівня спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Програма обговорена і затверджена на засіданні кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти (протокол №12 від 20 травня 2026 р.).

Загальна характеристика програми вступного іспиту.

Програма вступного випробування включає:

1. Пояснювальну записку.
2. Критерії оцінювання знань вступника.
3. Зміст програми та перелік питань.
4. Список рекомендованої літератури для самостійної підготовки до вступного іспиту.

1. Пояснювальна записка

Метою програми є, насамперед, діагностика теоретичних і прикладних знань пошукувачів наукового ступеня в галузі дошкільної освіти: вікових та типологічних особливостей розвитку дітей раннього та дошкільного віку, умов та основних дидактичних закономірностей побудови освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, його методичного супроводу, підходів до реалізації освітніх стандартів і впровадження нових освітніх технологій; засобів перевірки якості освітнього процесу та рівня життєвої компетентності дітей, механізмів управління та оцінювання якості інклюзивного середовища в ЗДО, співпраці ЗДО з інклюзивно-ресурсним центром (ІРЦ) у процесі організації інклюзивного навчання; розвиток творчого потенціалу дітей, форм педагогічного просвітництва батьків дітей дошкільного віку та широкої громадськості, досягнень вихователів-практиків в нашій країні та за кордоном тощо.

Під час вступного випробування абітурієнти мають продемонструвати свою обізнаність у сучасній проблематиці наукових досліджень в галузі дошкільної освіти, спрямованості та змісті вітчизняних і зарубіжних наукових публікацій, досягненнях практики. Оскільки іспит є також засобом діагностики рівня мотивації та стану готовності вступників до самостійної дослідницької діяльності в галузі дошкільної освіти, під час відповіді на екзаменаційні питання, вступники мають показати вміння аналізувати текст, виокремлювати проблему, визначати завдання та логіку наукового дослідження, обґрунтувати думку, стисло формулювати та чітко висловлювати судження.

Під час підготовки до екзамену вступник повинен:

знати: основні принципи, парадигми, концепції дошкільної освіти; її методологічну основу; вимоги до змісту дошкільної освіти відповідно до БКДО, Типових освітніх програм ЗДО; особливості освітнього процесу у ЗДО; ключові компетентності та наскрізні вміння дітей дошкільного віку; форми організації навчання, методи, технології дошкільної освіти та їх класифікації; особливості виховання дітей з особливими освітніми потребами; методи, класифікації методів науково-педагогічних досліджень проблем дошкільної освіти; структуру, зміст, форми й методи дошкільної освіти у зарубіжних країнах.

вміти: здійснювати цілеутворення відповідно до змісту й форм дошкільної освіти; реалізовувати діагностику й моніторинг освітніх досягнень дітей; створювати здорове середовище у ЗДО; використовувати інноваційні технології й методи дошкільної освіти; обирати й застосовувати методи досліджень як засоби вивчення ефективності освітнього процесу у ЗДО.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ ВСТУПНИКА.

Шкала оцінювання відповідей абітурієнтів на питання теоретичного та практичного змісту розміщується в діапазоні від 100 до 200 балів і розподіляється на п'ять рівнів:

- 1) високий,
- 2) достатній;
- 3) задовільний;
- 4) низький,
- 5) дуже низький.

Критерії оцінювання представлені у таблиці 1.

Таблиця 1.

Рівень	Бальна оцінка	Характеристика відповідей вступника	
		На запитання теоретичного змісту	На запитання практичного змісту
Високий	200 – 190	Абітурієнт дає повну та розгорнуту відповідь на питання білету, демонструє вільне володіння понятійним апаратом, повністю розкриває суть поставленого питання, добре орієнтується у міжпредметних зв'язках, наводить приклади.	Абітурієнт демонструє високі знання розуміння предмету, мети і завдань педагогіки дошкільної освіти, вміє здійснювати цілеутворення відповідно до змісту й форм дошкільної освіти; реалізовувати методи діагностики освітніх досягнень дітей; використовувати інноваційні методи й технології дошкільної освіти, обирати методи досліджень актуальних проблем дошкільної школи, окреслює шляхи саморозвитку.

Достатній	189 – 175	У відповідях допускаються неточності або незначні помилки, проте абітурієнт демонструє розуміння матеріалу, логічно обґрунтовує свої міркування.	Абітурієнт добре визначається з методами та прийомами дослідження проблем дошкільної освіти та діагностики освітніх досягнень дітей, наводить приклади з власної практичної діяльності, але припускає неточності у описанні процедури проведення дослідження, реалізації сучасних технологій дошкільної освіти, визначенні шляхів саморозвитку.
Задовільний	174 – 160	Відповіді на питання білету мають фрагментарний характер, переважно відтворюють знання на рівні запам'ятовування. Знання з предмету є неповними, абітурієнт плутається у визначеннях, втрачає логіку та послідовність розкриття питання, не наводить приклади.	Абітурієнт допускається помилок щодо здійснення цілеутворення, плутається у методах дослідження або їх виборі, не наводить приклади, недостатньо відстежує зв'язки між ефективністю освітнього процесу та сучасними технологіями дошкільної освіти; припускається помилок у визначенні технологій для формування ключових компетентностей та наскрізних умінь дітей дошкільного віку, визначенні шляхів саморозвитку.
Низький	159 – 145	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Він не володіє основним термінологічним апаратом дисципліни, демонструє відсутність умінь міркувати, робити висновки.	Абітурієнт демонструє відсутність вмінь обирати й застосовувати методи дослідження, оцінки освітніх досягнень дітей та низький рівень здійснення цілеутворення й володіння технологіями дошкільної освіти, їх вибору для формування ключових компетентностей та наскрізних умінь дітей

			дошкільного віку.
Дуже низький	144 – 100	Абітурієнт допустив грубі помилки, зовсім не розкрив змісту питання, відповідь відсутня.	Абітурієнт демонструє відсутність знань, практичних умінь і навичок.

Тривалість підготовки до екзамену складає 1 год.

Форма випробування – усна.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

Державні нормативно-правові документи про освіту.

Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту» (2024), Державний стандарт дошкільної освіти (2025), Концепція дошкільної освіти, програми навчання і виховання дітей дошкільного віку: «Дитина», «Дитина в дошкільні роки», «Українське дошкілля», «Соняшник», «Я у світі», «Впевнений старт».

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Актуальні проблеми дошкільної освіти у контексті Нового державного стандарту дошкільної освіти (2021). Формування компетентностей дошкільників.

Сучасна система дошкільної освіти

Заклади дошкільної освіти в системі освіти України. Типи дошкільних навчальних закладів, їх функції. Програми виховання і навчання дітей. Підготовка педагогічних кадрів для системи дошкільної освіти. Особливості розвитку і виховання дітей раннього віку.

Особливості періоду раннього дитинства: швидкий темп розвитку, тісна взаємообумовленість фізичного і психічного розвитку. Педагогічні вимоги до виховання дітей перших 3-х років життя.

Раннє втручання. Технологія раннього втручання. М'який перехід дитини з ООП із раннього втручання в ЗДО.

Міжнародна система міждисциплінарної сімейно-орієнтованої допомоги дітям раннього віку (до 4 років) із порушенням розвитку або ризиком його виникнення. Спрямованість на розвиток дитини, нормалізацію життя сім'ї, що виховує таку дитину. Принципи раннього втручання. Програма переходу у садок. Етапи переходу.

Медіаосвіта дітей дошкільного віку як актуальна проблема сучасного дошкілля.

Трактування основних понять теми (медіа, мультимедіа, медіазасіб, медіаосвіта, медіаграмотність, медіакомпетентність, медіаосвіта в ЗДО, медіаграмотність дошкільника). Класифікація медіа. Історичні аспекти розвитку медіа, зокрема в закладах дошкільної освіти. Вплив традиційних та інноваційних медіа на життя дошкільника, профілактика негативних впливів. Аналіз медіа продукції для дітей. Вплив сучасних медіа на розвиток дошкільників. Формування в дошкільників медіаграмотності.

Проблеми формування гармонійно розвиненої особистості та особливості національно-патріотичного виховання дошкільників в умовах сучасних суспільних викликів.

Визначення актуальних проблем гармонійного розвитку дошкільника.

Особливості національно-патріотичного виховання дошкільників в умовах сучасних суспільних викликів. Аналіз нормативних документів щодо реалізації національно-патріотичного виховання. Характеристика завдань, форм, методів, засобів формування патріотичних почуттів дошкільників. Виокремлення актуальних проблем національно-патріотичного виховання. Формування основ культури миру.

Здоров'язбереження дітей дошкільного віку в умовах сучасних суспільних викликів.

Проблема здоров'язбереження дітей дошкільного віку у контексті цілей сталого розвитку. Цифровий детокс. Синдром дефіциту природи та його попередження. Характеристика технологій здоров'язбереження. Лісова дошкільна освіта. Педагогіка «калабані».

Фінансова освіта дошкільників у контексті сучасних суспільних викликів. Формування фінансової грамотності дошкільників. Навчальна програма «Фінансова освіта з дитсадка». Міжнародні програми фінансової освіти. Аналіз програми Афлатун. Засоби фінансової освіти. Рамка фінансових компетентностей для дітей. Фінансова безпека й особливості її формування в дітей дошкільного віку.

Створення освітньо-розвивального безпечного середовища в ЗДО.

Поняття освітньо-розвивального середовища, особливості створення. Формування компетентностей безпеки життєдіяльності у дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану. Роль казкотерапії та гри у вихованні безпечної поведінки.

Зарубіжний досвід генези дошкільної освіти та його використання в ЗДО України.

Системи дошкільної освіти зарубіжних країн.

Аналіз систем дошкільної освіти провідних світових держав. Визначення

інновацій, які можуть бути впроваджені у вітчизняну систему ДО.

Системи дошкільної освіти Республіки Польща, Франції, США.

Актуальні проблеми підготовки дітей до школи у теорії та практиці українського та європейського дошкілля. Актуальні проблеми наступності навчання дітей в закладі дошкільної освіти та початковій школі. Сучасний стан та проблеми підготовки дітей до школи: основні суперечності.

Партнерство батьків та ЗДО у Республіці Польща.

Принципи партнерства батьків та ЗДО (взаємної довіри; взаємного визнавання прав та компетентності; спільності дій (інтеграції дій); взаємної лояльності; обміну інформацією). Зміст взаємодії дошкільних закладів і сім'ї у вихованні дитини на основі партнерських відносин. Типологія батьків у польській педагогічній теорії. Форми організації партнерства дошкільного закладу і батьків. Використання ідей польського досвіду партнерства дошкільного закладу і сім'ї в практиці дошкілля України.

Проблеми та перспективи розвитку альтернативних закладів дошкільної освіти. Генеза лісових садків.

Поняття лісової дошкільної освіти. Зміст, форми й методи роботи у лісових дитячих садках. Особливості діяльності дошкільних лісових закладів. Зарубіжні й українські лісові дошкільні заклади.

Гендерний підхід до виховання дітей у сучасній зарубіжній теорії та практиці дошкільної освіти.

Поняття гендеру, гендерних стереотипів. Визначення гендерних стереотипів як актуальної проблеми дошкільної освіти. Огляд дитячої літератури щодо гендерних стереотипів. Аналіз досліджень реалізації гендерного виховання в ЗДО зарубіжних країн. Виховання без гендерних стереотипів у Данії. Шляхи вирішення гендерних проблем у дошкіллі.

ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ

Психічний розвиток дітей дошкільного віку як предмет дитячої психології. Предмет дитячої психології, її зміст, основні напрями, завдання науки. Місце дитячої психології в системі наук про дитину. Методологія і принципи організації психологічних досліджень, їх планування та проведення. Етапи дослідження їх завдання і зміст. Етика психологічних досліджень. Поняття про психічний розвиток, його зміст, основні закони розвитку. Динамічні характеристики розвитку: нерівномірність, гетерохронність, незворотність, наявність стадії життєвого шляху людини. Роль біологічних передумов середовище в розвитку. Генетика і поведінка. Соціальне середовище як умова і джерело розвитку. Соціалізація: суть, зміст, рівні, напрями. Діяльність та спілкування як засоби соціалізації. Теорія розвивального навчання. Вікова

періодизація. Критерії вікової періодизації психічного розвитку.

Розвиток пізнавальної сфери дітей дошкільного віку

Загальна характеристика пізнавальної сфери новонародженого. Становлення сенсорних систем у дітей першого року життя. Сенсорний і перцептивний розвиток в ранньому віці. Процеси інтеграції зоро-слухових, моторних, мовних реакцій і специфіка образів сприймань елементи інтеріоризації. Когнітивний і мовний розвиток. Розвиток розуміння мови. Становлення активного мовлення. Категоризація об'єктів. Експресивний жаргон. Пам'ять дітей раннього віку. Її зміст, поява довгочасної пам'яті. Мислення дітей раннього віку. Поява елементів уяви в ранньому віці. Психологія розвитку пізнавальної сфери дітей раннього віку. Загальні умови розвитку чутливості та особливості функціонування сенсорних систем. Формування сенсорних еталонів у дошкільників. Сучасні теорії розвитку мислення. Види мислення дошкільників: наочно-дійове, наочно-образне, понятійне. Роль уявних образів у житті та діяльності дітей дошкільного віку. Особливості образів уяви. Пам'ять в системі інших психічних явищ. Види пам'яті дітей дошкільного віку. Мимовільне і довільне, смислове і механічне запам'ятання. Характеристика уваги дошкільника. Психологічна характеристика розвитку діяльності дошкільників.

Загальна характеристика розвитку діяльності дітей дошкільного віку. Розвиток спілкування в ранньому та дошкільному віці. Роль в процесах розвитку особистості дитини. Предметно-практична діяльність як провідна діяльність дітей раннього віку, її роль у появі новоутворень: «власна дія», «я», «я сам». Характеристика ігрової діяльності дітей раннього віку. Гра як провідна діяльність дітей дошкільного віку, її значення в появі новотворень, у розвитку самосвідомості і самооцінки. Психологічні особливості продуктивних видів діяльності дошкільників. Виникнення елементів зображувальної діяльності в ранньому віці. Різновиди зображувальної (художньої) діяльності в дошкільному віці (малювання, ліплення, аплікація, конструювання). Виникнення елементів навчальної і трудової діяльності в дітей дошкільного віку.

Розвиток емоційно-вольової сфери дітей дошкільного віку

Емоційний розвиток дитини на різних вікових етапах, його особливості. Основні напрямки розвитку почуттів: збагачення емоційного життя, підвищення розумності, стійкості і глибини переживань, оволодіння зовнішніми виразними засобами. Мета і мотив в поведінці дитини дошкільного віку. Розвиток довільної регуляції діяльності (за В. К. Котирло).

Психологічна характеристика індивідуально-психологічних особливостей дітей дошкільного віку

Типи вищої нервової діяльності, його динаміка (врівноваженість, гармонійність, загальмованість, збудливість, гіперактивність тощо) і особливості прояву на різних етапах дошкільного дитинства. Індивідуальний підхід до дітей з різними типологічними особливостями. Спілкування і діяльність як засоби корекції динаміки індивідуальних характеристик. Характер як відображення соціальної ситуації розвитку дитини. Причини появи дисгармонійних характерів у дітей дошкільного віку. Індивідуальні особливості дітей, їх врахування в процесах педагогічної взаємодії. Здібності і діяльність. Особливості прояву здібностей у дошкільному віці. Схильності, наявності виражених інтересів, працездатності як ознаки обдарованості. Проблеми обдарованих дітей. Умови розвитку здібностей у дітей дошкільного віку.

Розвиток особистості дошкільника

Роль соціального контексту та соціально-предметної діяльності в становленні та розвитку особистості. Роль провідних видів діяльності. Вплив дорослих та однолітків на розвиток особистості в немовлячому та ранньому віці. Новоутворення як «я», «я сам», їх психологічний зміст. Рівень морального розвитку в ранньому віці. Криза 3-х років і зрушення в особистісній сфері дитини. Спілкування з дорослими, моделювання поведінки дітей в грі і поведінці, осмислення моральних аспектів, засвоєння моральних уявлень. Дитина в групі, характеристика міжособистісного спілкування, його зміст, психологічні процеси в групі: статус, соціальні зірки, аутсайдери, прагнення до лідерства, рефлексія, емпатія, конфлікти. Конформізм у дитячому середовищі.

Емоційне самопочуття дитини в групі та його вплив на формування особистості. Проблема інтерпретації поведінки дітей дошкільного віку. Характеристика мотивів поведінки дітей дошкільного віку: пізнавальних, особистісних, ігрових, суспільних, моральних і т.д. Основні напрямки розвитку мотивів. Самосвідомість і самооцінка. Формування ієрархії мотивів як важливе новоутворення в дошкільному віці. Поняття про психологічну готовність дитини до навчання в школі, обґрунтування її необхідності. Характеристика основних компонентів психологічної готовності до школи: інтелектуальної, мотиваційної, соціальної. Внесок українських психологів у вирішення проблеми готовності дитини до школи. Показники шкільної зрілості. Психологічна характеристика дітей 6-ти років і проблеми початкового періоду навчання.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСЕЙ У ДОШКІЛЬНИКІВ

Нормативно-правові засади функціонування дошкільної освіти

Доступна та якісна дошкільна освіта для сталого розвитку. Мета, завдання та цінності дошкільної освіти України. Закон України «Про дошкільну освіту»: суть та шляхи реалізації та інші основні нормативно-правові документи. Сучасні вимоги до підготовки фахівця дошкільної освіти: характеристика професійних стандартів «Вихователь закладу дошкільної освіти»; «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти».

Державний стандарт дошкільної освіти: зміст та шляхи реалізації

Історичні аспекти становлення Державного стандарту дошкільної освіти. Мета Стандарту: структурні компоненти та їх загальна характеристика. Базові принципи реалізації Стандарту. Напрями (зміст дошкільної освіти) та результати (компетентності дитини). Умови реалізації Державного стандарту дошкільної освіти. Аналіз чинних Програм розвитку дошкільників.

Становлення ключових компетентностей дитини під час здобуття дошкільної освіти.

Впровадження та реалізація особистісно орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного, інтегрованого підходу в дошкільній освіті. Поняття «компетентність», «компетенція» в психолого-педагогічній літературі. Види ключових компетентностей дітей дошкільного віку. Чинники формування ключових компетентностей зростаючої особистості.

Напрями (зміст дошкільної освіти) та результати (компетентності дитини).

Сутність і зміст впровадження варіативного складника Базового компоненту дошкільної освіти.

Напрями (зміст дошкільної освіти) та результати (компетентності дитини). Наукові підходи до реалізації варіативної складової Державного стандарту дошкільної освіти.

Сутнісна характеристика освітнього напрямку «Особистість дитини»: формування рухової, здоровозбережувальної та особистісної компетентності дошкільників.

Зміст рухової компетентності дошкільників. Результат сформованості рухової компетентності. Показники емоційно-ціннісного ставлення дитини. Показники сформованості знань та навичок.

Зміст та результат сформованості здоров'язбережувальної компетентності дошкільників. Показники належної сформованості у дошкільників емоційно-ціннісного ставлення, знань та умінь.

Особистісна компетентність. Освітній потенціал компетентності

реалізується у творчій активності дитини у всіх особливих дитячих видах діяльності (ігровій, пізнавальній, мистецькій та ін.). Прояви сформованості особистісно\ компетентності дошкільників у процесі життєдіяльності. Характеристика показників сформованості особистісної компетентності у дошкільників. Результати сформованості емоційно-ціннісного ставлення, знань та навичок.

Засоби, форми, методи і прийоми формування рухової, здоров'язбережувальної та особистісної компетентності дошкільників.

Значення значущих дорослих (педагогів ЗДО та батьків) у процесі формування рухової, здоров'язбережувальної та особистісної компетентності у дошкільників.

Сутнісна характеристика освітнього напрямку «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»: формування предметно-практичної, технологічної компетентності.

Зміст і результати сформованості предметно-практичної, технологічної компетентності.

Зміст і результати сформованості сенсорно-пізнавальної, логіко-математичної, дослідницької компетентності дошкільників.

Методика формування сенсорно-пізнавальної, логіко-математичної, дослідницької компетентності дошкільників.

Значення співпраці ЗДО з родинами в процесі формування сенсорно-пізнавальної, логіко-математичної, дослідницької компетентності дошкільників.

Формування природничо-екологічної компетентності дошкільників та навичок орієнтованих на сталий розвиток

Зміст, показники сформованості емоційно-ціннісного ставлення, знань, умінь природничо-екологічної компетентності дошкільників та навичок орієнтованих на сталий розвиток. Ефективні шляхи формування природничо-екологічної компетентності дошкільників та навичок орієнтованих на сталий розвиток. Використання інноваційних технологій в освітньому процесі закладу дошкільної освіти спрямованих на формування природничо-екологічної компетентності дошкільників, орієнтованих на сталий розвиток.

Залучення батьків в процес формування природничо-екологічної компетентності дошкільників та навичок орієнтованих на сталий розвиток.

Зміст та формування ігрової компетентності зростаючої особистості.

Ігрова компетентність це здатність дитини до вільної емоційно насиченої, спонтанної активності х власної ініціативи, у якій реалізується можливість застосування наявних і освоєних нових знань та особистісного розвитку через прагнення дитини до участі в житті дорослих шляхом

реалізації інтересів і ігрових та рольових дій в узагальненій формі.

Значення гри як провідного виду діяльності дітей дошкільного віку. Особливість ігрового процесу зростаючої особистості. Види ігор дітей-дошкільників: зміст та характеристика.

Методичні аспекти формування ігрової компетентності дошкільників.

Сутність і зміст мовленнєвої компетентності дошкільників.

Визначення поняття «мовленнєва компетентність дошкільників» в психолого-педагогічній літературі: зміст та показники. Складники мовленнєвої компетентності дошкільників (фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний, монологічний) та їхня взаємозалежність та взаємодоповнюваність.

Визначення «художньо-мовленнєва компетентність дошкільників» в психолого-педагогічній літературі; методика її формування і освітньому процесі ЗДО.

Сутність та шляхи формування мистецько-творчої компетентності у дошкільників

Значення мистецтва а становленні особистості дитини дошкільного віку. Функції мистецтва а освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Мистецька-творча компетентність дошкільників: зміст, показники та їх характеристика. Особливість арт освіти зростаючої особистості. Складові мистецька-творчої компетентності дошкільників. Шляхи формування мистецька-творчої компетентності дошкільників.

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти як предмет вивчення.

Поняття методичного супроводу освітньої діяльності закладу дошкільної освіти та його завдання. Особливості методичного супроводу освітньої діяльності закладу дошкільної освіти комбінованого типу та з інклюзивними групами. Історичні етапи становлення і розвитку науково-методичного супроводу в системі дошкільної освіти. Функції і принципи науково-методичного супроводу (Ю.Конаржевський, В. Маслов та ін.). Класифікація форм організації науково-методичного супроводу (Л.Денякіна, Л.Калуська та ін.). Діагностування педагогічних кадрів - основна засада методичного супроводу освітньої діяльності закладу дошкільної освіти (К.Інгемкамп, С. Белкін, В.Зверєва, О.Корнєєва, Г.Маркова, З.Ніколаєва, В.Турбовський, Т.Шамова та ін.).

Зміст освіти дітей дошкільного віку

Проблема змісту освіти дітей раннього та дошкільного віку у вітчизняній та зарубіжній педагогічній теорії і практиці дошкільної освіти. Сучасні підходи до визначення принципів відбору змісту дошкільної освіти. Проблема державного стандарту дошкільної освіти. Характеристика компетентнісного підходу до визначення змісту освітньої діяльності ЗДО. Програми розвитку, виховання і навчання дітей у закладі дошкільної освіти.

Загальні дидактичні засади та психологічні основи організації освітньої діяльності з дітьми дошкільного віку в ЗДО

Навчання як головний засіб формування навчальної діяльності дітей. Функції навчання. Розвивальний характер навчання. Закономірності та принципи навчання дітей дошкільного віку. Види навчання в закладі дошкільної освіти. Освітні технології. Методи та засоби навчання дітей дошкільного віку. Створення в закладі дошкільної освіти розвивального предметного середовища. Форми організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти: традиційні та інноваційні.

Особливості пізнавального розвитку дітей дошкільного віку. Навчання як система пізнавальних дій, основні елементи освітнього процесу. Розвиток мотивів освітньої діяльності в дошкільному віці. Пізнавальні інтереси дошкільників. Пізнавальна активність дітей дошкільного віку: види та етапи розвитку.

Організація дослідницько-пошукової діяльності дітей дошкільного віку

Навчальне дослідження в історії і теорії освіти. Психолого-педагогічні засади застосування у роботі з дошкільниками дослідницьких методів. Зміст дослідницько-пошукової діяльності дітей. Формування дослідницьких умінь дітей дошкільного віку. Особливості проведення навчальних досліджень з дітьми дошкільного віку.

Організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на принципах інтеграції

Суть поняття «інтеграція». Проблема інтеграції змісту освіти дітей раннього та дошкільного віку у вітчизняній та зарубіжній педагогічній теорії і практиці дошкільної освіти. Побудова освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах інтеграції. Інтегрований підхід під час організованої навчальної діяльності дітей дошкільного віку в закладі дошкільної освіти. Інтеграційні підходи до соціалізації дошкільників з особливими освітніми потребами в групах закладу дошкільної освіти.

Індивідуалізація та диференціація в освітньому середовищі

закладу дошкільної освіти

Особистісно орієнтована модель дошкільної освіти: зміст, основні принципи, засоби реалізації. Сутність понять «індивідуалізація навчання», «диференціація навчання». Врахування індивідуальних та типологічних особливостей дітей у навчанні. Проблема навчання обдарованих дітей. Особливості методичного супроводу освітньої діяльності ЗДО з обдарованими дітьми. Особливості освітньої роботи у різновіковій групі закладу дошкільної освіти.

Нормативно-правове регулювання методичної роботи в закладах дошкільної освіти.

Зміст та особливості використання основних законодавчих, нормативних та відомчих документів, що регламентують процес організації методичної роботи в закладах дошкільної освіти.

Мета, завдання та напрямки методичної роботи в ЗДО. Професіограма вихователя-методиста. Система управління методичною роботою. Вимоги до вихователя-методиста закладу дошкільної освіти. Умови ефективної організації методичної роботи в ЗДО.

Методичний кабінет ЗДО – центр методичного супроводу освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.

Методична служба в системі дошкільної освіти України: поняття та специфіка. Методичний кабінет ЗДО. Роль методичного кабінету ЗДО в організації науково-методичного супроводу освітньої діяльності. Функції центру методичної допомоги. Забезпечення методичного кабінету. Документація та планування діяльності вихователя-методиста. Діловий щоденник аналізу освітньо-виховного процесу. Вихователь-методист – організатор і керівник методичного супроводу освітньої діяльності в закладі дошкільної освіти.

Форми методичного супроводу освітньої діяльності закладу дошкільної освіти

Особливості роботи вихователя-методиста з педагогами ЗДО. Класифікація форм організації науково-методичного супроводу освітньої діяльності закладу дошкільної освіти. Масові форми методичного супроводу освітньої діяльності закладу дошкільної освіти. Групові форми методичного супроводу освітньої діяльності закладу дошкільної освіти. Індивідуальні форми методичного супроводу освітньої діяльності закладу дошкільної освіти. Використання інтерактивних форм методичного супроводу освітньої діяльності в закладі дошкільної освіти.

Особливості проведення контролю та моніторингу якості результатів методичного супроводу освітньої діяльності в закладі

дошкільної освіти.

Сутність понять «контроль», «контрольно-аналітична», «контрольно-оцінювальна діяльність вихователя-методиста ЗДО». Види і функції контролю. Зміст контрольно-аналітичної діяльності вихователя-методиста ЗДО. Критерії оцінки та чинники результативності освітньої діяльності. Об'єкти й акценти контролю. Загальні правила контролю. Аналіз системи роботи педагога. Оформлення результатів контролю. Вимоги до висновків та пропозицій.

Сутність педагогічного аналізу ОВП вихователем-методистом. Типи і види педагогічного аналізу. Відвідування, спостереження й аналіз різних форм освітньо-виховної роботи вихователем-методистом. Моніторинг якості результатів методичного супроводу освітньої діяльності в закладі дошкільної освіти. Основні параметри оцінки ефективності методичної роботи у ЗДО. Рівні функціонування методичної роботи в ЗДО як системи.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Особливості науково-педагогічного дослідження. Організація наукової роботи студентів. Етапи педагогічного дослідження у галузі дошкільної освіти. Методологічні засади педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти. Рівні методології. Теоретичні та емпіричні методи дослідження. Особливості викладу результатів педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти.

Перелік питань

1. Визначте актуальні проблеми дошкільної освіти у контексті сучасних суспільних викликів.
2. Проаналізуйте нормативно-правову базу функціонування дошкільної освіти в Україні.
3. Проаналізуйте нормативно-правове регулювання методичної роботи в закладах дошкільної освіти.
4. Розкрийте методику формування особистісної компетентності дітей дошкільного віку.
5. Розкрийте методику формування ігрової компетентності компетентності дітей дошкільного віку.
6. Розкрийте методику формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку.
7. Розкрийте методику формування мовленнєвої компетентності компетентності дітей дошкільного віку.
8. Розкрийте методику формування комунікативної компетентності дітей дошкільного віку.
9. Розкрийте методику формування мистецько-творчої компетентності

дітей дошкільного віку.

10. Розкрийте методику формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.

11. Проаналізуйте форми й методи формування фінансової грамотності дошкільників.

12. Розкрийте зміст та способи формування технологічної компетентності дошкільників.

13. Проаналізуйте засоби, форми, методи і прийоми формування рухової компетентності.

14. Проаналізуйте засоби, форми, методи і прийоми формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників.

15. Проаналізуйте засоби, форми, методи і прийоми формування особистісної компетентності в дошкільників.

16. Охарактеризуйте форми й методи медіаосвіти в ЗДО. Проаналізуйте способи й засоби формування критичного мислення дошкільників.

17. Проаналізуйте способи й засоби формування компетентностей безпеки життєдіяльності в дітей дошкільного віку.

18. Охарактеризуйте напрями співпраці ЗДО з родиною та форми адресної допомоги батькам. Розкрийте специфіку взаємодії ЗДО з родинами в сучасних умовах.

19. Проаналізуйте форми організації науково-методичного супроводу освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.

20. Назвіть критерії оцінки та чинники результативності освітньої діяльності.

21. Визначте особливості методичного супроводу освітньої діяльності закладу дошкільної освіти комбінованого типу та з інклюзивними групами.

22. Які основні компоненти інклюзивного середовища закладу дошкільної освіти та як вони взаємопов'язані?

23. Які механізми управління та оцінювання якості інклюзивного середовища використовуються в ЗДО?

24. Яким чином здійснюється взаємодія закладу дошкільної освіти з інклюзивно-ресурсним центром (ІРЦ) у процесі організації інклюзивного навчання?

25. Проаналізуйте способи формування дослідницьких умінь дітей дошкільного віку.

26. Назвіть особливості проведення навчальних досліджень з дітьми дошкільного віку

27. Проаналізуйте методи наукових досліджень у галузі дошкільної освіти.

28. Схарактеризуйте основні етапи наукового дослідження у галузі дошкільної освіти.

4. Список рекомендованої літератури для самостійної підготовки до вступного іспиту.

1. Актуальні проблеми дошкільної освіти: колективна монографія / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; С. Семчук, С. Попиченко [та інші]; за заг. ред. В. М. Кушнір. Умань : Візаві, 2021. 252 с. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/13946/1/Aktyal_probl_doshk_osvitu.pdf
2. Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія і практика. Навчальний посібник / під заг. ред. проф. С. А. Нікітчиної. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2014. 368 с.
3. Бех І., Зайцева Л. Курс на діяльнісно-компетентнісний підхід. *Дошкільне виховання*. 2013. № 1. С. 2–5.
4. Богуш А. Методична робота в закладах дошкільної освіти : навч. посіб. / Богуш Алла. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. 200 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/15970/1/Bohush.pdf>
5. Взаємодія ДНЗ та сім'ї / уклад. О. А. Рудік, І. В. Молодушкіна. Х. : Вид. група «Основа», 2013. 222 с. (Серія «Дошкільний навчальний заклад. Вихователю»).
6. Волік Н., Данчул Л. Психологічний супровід педагогічного колективу ЗДО в умовах воєнного стану. *III Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція «Професійний розвиток педагога в контексті викликів сьогодення»*: м. Черкаси, 09 квітня 2025. https://www.researchgate.net/publication/392198967_Psihologicnij_suprovid_pedagogicnogo_kolektivu_ZDO_v_umovah_voennogo_stanu
7. Державний стандарт дошкільної освіти. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України. Від 26 листопада 2025 р. № 1557. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2025-%D0%BF#Text>
8. Дошкільна освіта. Листи та накази МОН. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/>
9. Дудник Н., Карпенко О., Свйонтик О. Сучасні технології дошкільного виховання. К.: Видавничий дім «Слово», 2023. 288 с.
10. Закон України «Про дошкільну освіту» (2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
11. Зданевич Л. В., Машкіна Л. А., Миськова Н. М., Телемонюк А. О. Педагогічне партнерство як наукова дефініція і вагома професійна компетентність майбутніх закладів дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2025. Випуск 79. Том 1. С. 179–183. URL: <http://46.63.9.20:88/jspui/bitstream/123456789/1697/1/35.pdf>
12. Карпенко О., Загоруйко Л. Безпека життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку: навч.-метод. посібн. Київ: Вид. дім «Слово», 2016. 192 с.
13. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна

академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В. Б., 2020. 44 с.

14. Лісовець О. В. Національно-патріотичне виховання з основами народознавства: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 111 с.

15. Методичні рекомендації щодо організації взаємодії закладів дошкільної освіти з батьками вихованців». Лист Міністерства освіти і науки України від 11.10.2017 року №1/9-546. URL: <http://www.kharkivosvita.net.ua/document/6400>

16. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу у 2023/2024 н. р. закладах дошкільної освіти. URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/64e4623bad9ac145595619.pdf>

17. Моніторинг досягнень дітей дошкільного віку згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти: методичний посібник / упоряд.: Н. М. Шаповал, В. О. Левченко, Г. М. Остап'юк та ін.; за заг. ред. Н. М. Шаповал, О. М. Кулик, Т. В. Киричук. 3-тє вид., зі змін. Тернопіль: Мандрівець, 2021. 184 с.

18. М'який перехід дитини з ООП із раннього втручання в садок: чому це важливо і як проводити. URL: <https://nus.org.ua/articles/m-yakyj-perehid-dytyny-z-oor-iz-rannogo-vtruchannya-v-sadok-chomu-tse-vazhlyvo-i-yak-provodyty/>

19. Нові форми роботи з батьками дошкільників / авт.-упоряд. Л. М. Витовтова, В. О. Маренич. Х.: Вид. група «Основа», 2022. 159 с. (Серія «Новий Базовий компонент»).

20. Освіта переможців: стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Strateh.plan.diyalnosti.MON.do.2027.roku.pdf>

21. Про затвердження Державного стандарту дошкільної освіти. Постанова Кабінету Міністрів України № 1557 від 25 листопада 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1557-2025-%D0%BF#Text>

22. Сисоєва С., Кристопчук Т. Освітні системи країн європейського союзу: загальна характеристика. Рівне : Овід, 2012. 352 с.

23. Скрипник Н. І. Методична робота в дошкільній освіті : навчально-методичний посібник / МОН України, Уманський держ. Пед. ун-т імені Павла Тичини, ф-т дошкільної та спец. Освіти. Умань : Візаві, 2019. 108 с. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c3b242ee-3e8d-462d-9e00-6238628fe766/content>

24. Чепіль М., Ревть А. Організація наукових досліджень у галузі дошкільної освіти: навч. посіб. Дрогобич: Посвіт, 2024. 184 с.